

Sygn. akt III Ca 771/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2018 r. w G.

na rozprawie

sprawy z powództwa G. C.

przeciwko L. Ć.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w R.

z dnia 17 stycznia 2018 r., sygn. akt I C 843/17

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1) w punkcie 1 w ten sposób, że:

a) **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 212,23zł (dwieście dwanaście złotych dwadzieścia trzy grosze) z umownymi odsetkami od dnia 24 listopada 2018r. w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego N. B. P., z zastrzeżeniem, że wysokość tych odsetek nie może przekroczyć dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie;**

b) **oddala powództwo w pozostałej części;**

2) **w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda 63,40zł (sześćdziesiąt trzy złote czterdzieści groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. znosi pomiędzy stronami koszty postępowania odwoławczego.

SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w R. zasądził od pozwanego L. Ć. dochodzoną przez powoda G. C. kwotę 1083zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku roczny (nie wyższymi niż dwukrotność wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie) liczonymi od kwoty 933,00 zł

(dziewięćset trzydzieści trzy złote) od dnia 2 listopada 2015 roku. Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda 317 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazano, że w pozwie powód podnosił iż pozwany zawarł z nim 2 października 2015r. umowę pożyczki, ale nie wywiązał się z warunków określonych w umowie co spowodowało powstanie przeterminowanego zadłużenia. Na zadłużenie składają się następujące kwoty : 933 zł z tytułu niespłaconej pożyczki, 50 zł z tytułu wezwania do zapłaty i 100 zł z tytułu kosztów windykacji. Pomimo wezwania pozwany do tej pory nie spłacił zaległości. Sąd Rejonowy (...) w L. uwzględnił powództwo i wydał w dniu 23 marca 2017r. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. W ustawowym terminie pozwany wniósł sprzeciw wobec czego powyższy nakaz zapłaty utracił moc. W sprzeciwie podniesiono, że umowa z 2 października 2015r. jest kontynuacją umowy ze stycznia 2014r i biorąc pod uwagę łączne spłaty dokonane przez pozwanego została już spłacona.

Sąd Rejonowy ustalił, że L. Ć. i G. C. zawarli 13 stycznia 2014r. umowę pożyczki gotówkowej. Następnie zawarli szereg kolejnych umów pożyczek, z których środki przeznaczone były w całości lub w części na spłatę wcześniejszych pożyczek. Nadto pozwany dokonywał także bezpośrednich wpłat.

W dniu 2 października 2015r. strony zawarły kolejną umowę pożyczki gotówkowej. Na mocy tej umowy G. C. Firma Handlowo-Usługowa (...) udzielił pozwanemu pożyczki w wysokości 933 zł na okres od 2 października 2015r. do 1 listopada 2015r., a pożyczkobiorca zobowiązał się zwrócić pożyczkę wraz z należnymi odsetkami. Zgodnie z § 6 umowy niespłacenie pożyczki w ustalonym terminie powodowało uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane, od którego powód mógł naliczać odsetki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. W myśl § 10 w razie powstania zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca mógł także podjąć czynności, których koszty ponosił pożyczkobiorca tj. wystosować wezwanie do zapłaty (50 zł) i przystąpić do czynności windykacyjnych rozumianych jako wizyta w miejscu zamieszkania lub pracy pożyczkobiorcy (100 zł). Pożyczkobiorca miał prawo odstąpić od umowy pożyczki w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia bez podania przyczyny (§ 10 umowy). 16 listopada 2015r. wystosowano do L. Ć. wezwanie do zapłaty zadłużenia.

W dniach 30 grudnia 2015r., 1 lutego 2016r. i 11 kwietnia 2016r. przedstawiciel powoda bezskutecznie próbował się osobiście skontaktować z pozwanym pod jego adresem domowym. Pozwany nie wpłacił żadnej kwoty tytułem spłaty pożyczki z października 2015r.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że łączyła umowa pożyczki. Przywołał treść art. 720 kc jako podstawę prawną żądania powoda. Uznał, że umowa z 2 października 2015r. została skonstruowana zgodnie z regulacjami ustawy z 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz.1081). odnosząc się do zarzutu pozwanego, że środki uzyskane z pożyczki przeznaczone zostały na spłatę poprzedniej umowy Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany zawierając umowę pożyczki w październiku 2015r. był w pełni tego świadomy. Argumentował, że pożyczkobiorca może swobodnie dysponować otrzymaną kwotą, w tym także przeznaczyć ją na spłatę wcześniejszych zobowiązań.

Oceniając przedstawione przez pozwanego dokumenty Sąd Rejonowy wskazał, że dotyczą one wcześniejszych umów. Podał, że jeżeli pozwany uważa, że dokonał nadpłaty przy spłacie poprzednich pożyczek to może dochodzić jej zwrotu od powoda, lub ewentualnie podnieść zarzut potrącenia, czego jednak w niniejszej sprawie nie uczynił. L. Ć. przyznał natomiast, że po zawarciu umowy, której dotyczy niniejsza sprawa nie dokonywał już żadnych spłat. O odsetkach Sąd orzekł po myśli art. 481 kc, zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Z umowy wynikało, że powód może żądać odsetek umownych w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym. Sąd powołał się też na obowiązująca od 1 stycznia 2016r. nową regulację kodeksu cywilnego odnośnie wysokości odsetek, art. 481 § 2¹ kc określa, że maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie). Z tych przyczyn Sąd uwzględnił roszczenie co do odsetek przy czym zaznaczył maksymalną wysokość odsetek.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany. Wskazał, że nie zgadza się z wyrokiem, wskazując, że zakazane jest udzielanie pożyczek lichwiarskich. Podniósł ponownie, że umowa stanowiła przedłużenie poprzednich, udzielona była na kwotę 933 zł, a na poczet wszystkich umów pozwany wpłacił 2000 zł. Dlatego zaprzestał spłaty. Wskazał, że nie mógł udowodnić dokonania spłaty.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że po wydaniu zaskarżonego wyroku pozwany zwrócił się do powoda z wnioskiem o rozłożenie należności na raty, powód pozytywnie rozpatrzył ten wniosek. W tym stanie sprawy pozwanego zobowiązano do złożenia dowodów uiszczenia należności objętej wyrokiem pod rygorem ich pominięcia, a pozwanego zobowiązano do oświadczenia się co do jego stanowiska w sprawie – w związku w dołączonymi do odpowiedzi na apelację dokumentami dotyczącymi rozłożenia należności na raty – a w szczególności czy należność została przez pozwanego uregulowana. W wykonaniu tych zobowiązań pozwany dołączył kopie dowodów wpłat, a powód potwierdził dokonanie wpłat w dniach 4.04.18- 150 zł, 25.04.2018r. – 150zł, 4.06.2018r. – 150zł, 24.07.2018r.- 150zł, 24.08.2018r. – 150zł, 23.11.2018r.- 150zł. Powód wskazał, że łączna kwota wpłat nie zaspokoiła całości należności zasądzonej do pozwanego, a zatem nadal podtrzymuje żądanie pozwu.

Pozwany w swym piśmie z 13.12.2018r. wskazał, że nie uznał długu powoda co do wysokości. Powołał się na ustawę z 5.08.2015r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmiot rynku finansowego (Dz. U. z 2015 poz.1348), jednak nie przytoczył argumentacji dotyczącej jej zastosowania w sprawie. Podniósł, że pozwany wykorzystuje przymusowe położenie pożyczkobiorców, żądając kwot niewspółmiernych do otrzymanego świadczenia. Wskazał, że jest to lichwiarstwo zabronione prawem polskim. Wniósł o „uchylenie roszczeń powoda” oraz zwrot kwot spłat oraz kosztów postępowania odwoławczego. W kolejnym piśmie z tej daty wskazał, że sporządzając kolejne umowy pożyczkodawca rozliczał odsetki i odsetki karne oraz koszty windykacji. Dlatego nie mógł spłacić pożyczki w całości. Przy zawarciu umowy nie otrzymał nowej gotówki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja odniosła częściowy skutek.

Poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia Sąd Okręgowy uzupełnił poprzez wskazanie, że zgodnie z §3 umowy, pożyczka udzielona została na okres od 2 października 2015r. do 1 listopada 2015r. W jej §7 postanowiono, że od kwoty pożyczki pożyczkodawca pobierze jednorazowo – w dniu wypłaty kwoty pożyczki- prowizję w wysokości 5% kwoty pożyczki, tj. 47 zł. Kwota prowizji oraz kwota ustanowienia zabezpieczenia pożyczki w wysokości 186 zł są całkowitym kosztem pożyczki. W §8 wskazano, że zabezpieczenie pożyczki wraz z odsetkami stanowi poręczenie firmy (...) w T.. Ustanowienie zabezpieczenia warunkuje uruchomienie pożyczki. Koszty ustanowienia zabezpieczenia ponowi Pożyczkobiorca. Koszt ustanowienia zabezpieczenia wynosi 186 zł.

Powód nie przedstawił dokumentu ustanowienia poręczenia. Bezsporne było w sprawie, że kwota na zabezpieczenie miała zostać potrącona z kwoty pożyczki. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania zgodnie z zapisem §7.5 wyniosła 3197,62%.

Rozważając zasadność dochodzonego przez powoda roszczenia Sąd Okręgowy zważył na przepisy kodeksu cywilnego dotyczącego umów zawieranych z udziałem konsumentów. Z umowy wynika, że koszty udzielenia pożyczki wynosiły 233zł, w tym 186 zł z tytułu zabezpieczenia. Z wykładni umowy wynikało, że koszty te miały być kredytowane umową.

Obejmując swym żądaniem całą kwotę 933 zł powód obowiązany był do udowodnienia swego roszczenia w całości w sytuacji, gdy pozwany swe zobowiązanie zakwestionował. Wątpliwości budzi potwierdzenie przez pozwanego otrzymania pożyczki w części dotyczącej kosztów zabezpieczenia poprzez złożenie podpisu na umowie pożyczki. Przedstawiona umowa nie stanowi wystarczającego udowodnienia zrealizowania umowy co do kwoty 186 zł. Powód

nie przedstawił dowodu ustanowienia zabezpieczenia w postaci udzielenia odpłatnie poręczenia przez osobę trzecią – niepodpisaną na umowie. W sprzecznie pozwany potwierdził, że wypłacona kwota to 700zł, co odpowiada dokonanej wykładni umowy. Żądać zwrotu pożyczki może ten, kto jej faktycznie udzielił. Powód nie udowodnił, że udzielił pożyczki w zakresie kwoty 186 zł, gdyż niewątpliwie kwoty tej nie wypłacił. Dlatego w tej części roszczenie powoda nie jest udowodnione. Postawy pozwanego, który wniósł po wydaniu zaskarżonego wyroku o rozłożeniu na raty nie można uznać za nie budzące wątpliwości uznanie całej należności. Tym bardziej, że w piśmie skierowanym do powoda z 13.02.2018r. pozwany wskazuje nie na uznanie roszczenia, lecz chęć uniknięcia kosztów egzekucji.

Z opisanych powodów Sąd Okręgowy uznał, że w zakresie kwoty 186 zł roszczenie powoda nie zostało udowodnione (art. 6kc).

Gdyby nawet nie podzielić ww. argumentacji, to zauważyć należy, że sposób zabezpieczenia przyjęty w umowie nie był uzgodniony indywidualnie z powodem, nie jest też głównym świadczeniem strony. Przy tym jest on niejasny - nie wskazano w umowie warunków poręczenia, a pożyczkobiorca nie miał żadnego wpływu na to postanowienie umowne, na wybór osoby poręczyciela ani na skorzystanie przez powoda z możliwości dochodzenia należności od ewentualnego poręczyciela. W tym miejscu ważne jest zwrócenie uwagi na okoliczność bezsporną, a ponadto wynikającą z dołączonych akt I C 942/16 Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim, że powód i A. Z. są współnikami spółki cywilnej prowadzącej działalność w tym samym zakresie i w tej samej siedzibie co działalność A. Z. Przedsiębiorstwa Usługowo –Handlowego (...) w T..

Wysokość powołanej w umowie kwoty zapłaty z tytułu uzyskania poręczenia, zważywszy na okres umowy (1 miesiąc) jest znaczna. Przenosi się ona na przytoczoną znaczną wysokość rzeczywistej rocznej stopy procentowej. Nadmienić należy, że powód nie skorzystał z łatwej możliwości uzyskania zaspokojenia od ewentualnego poręczyciela (a jednocześnie współnika) prowadzącego działalność gospodarczą, z wielkim prawdopodobieństwem bardzo dochodową. Zdecydował się natomiast na dochodzenie należności od pozwanego – na drodze sądowej. W ocenie sądu okręgowego powołane argumenty wskazują, że rozważane postanowienie umowne kształtuje prawa pozwanego jako konsumenta w sposób niezgodny z dobrymi obyczajami (art. 385¹§1 kc) i jako takie nie wiąże pozwanego. Może też być kwalifikowane jako niedozwolona klauzula umowa w kontekście art. 385³pkt 7 kc.

Odnosząc się natomiast do podnoszonej przez pozwanego w postępowaniu kwestii, że pożyczka jest przedłużeniem wcześniej udzielanych pożyczek, to w ocenie sądu okręgowego sytuacja taka nie wynika z jej treści. Pożyczka z 2.10.2015r. nie stanowi odnowienia wcześniejszego zobowiązania. Jednoznacznie natomiast ze stanowiska pozwanego wynika, że decydował się na zaciągnięcie kolejnych pożyczek aby zaspokoić roszczenia powoda wynikające z poprzednich pożyczek. Zatem pożyczki zawierał, aby wykonać swe poprzednie zobowiązania. Zasadnie w tym zakresie Sąd Rejonowy wskazał, że nikt nie może zabronić pożyczkodawcy przeznaczenie kwoty pożyczki na wybrany cel, bowiem art. 720 kc nie ogranicza w tym zakresie jego prawa.

Należy też podkreślić, że przedmiotem oceny w niniejszej sprawie jest jedynie umowa z 2.10.2015r. Skoro nie stanowi ona odnowienia poprzednich umów, nie może być jednoznacznie z nimi łączona w ten sposób, jak chciałby tego pozwany. Przy tym pozwany wskazał w toku postępowania przed Sądem Rejonowym, że nie spłacił żadnej kwoty na poczet umowy (...).10.2015r.

Zarzuty pozwanego o dokonaniu spłaty kwoty 2000 zł w ramach wcześniej zawartych pożyczek nie mogą spowodować oddalenia roszczenia powoda w niniejszej sprawie. Zapłata znacznej kwoty wynika z faktu pokrywania zobowiązań ze środków uzyskiwanych z kolejnych pożyczek komercyjnych. Każda z zawartych umów łączyła się z kosztami. Dlatego kwota spłaty była znacznie wyższa niż pierwotnie otrzymana. Powód w piśmie z dnia 28 listopada 2017r. potwierdził całkowitą spłatę wcześniejszych zobowiązań pozwanego. Poza zakresem niniejszej sprawy jest ocena, czy pozwany nadpłacił wcześniejsze należności. Sprawa niniejsza umów tych nie dotyczy, a ponadto powód nie jest w niej stroną dochodząca roszczeń z tego tytułu.

Z pism pozwanego oraz jego oświadczeń wynika, że kwota pożyczki wynikająca z zawartej 2.10.2015r. umowy została przeznaczona na spłatę wcześniejszych umów. Stąd stanowisko powoda w postępowaniu odwoławczym, że nie otrzymał ani grosza z tej umowy nie może być uwzględnione, bo pozostaje w sprzeczności z jego wcześniejszymi oświadczeniami.

Nie budzi wątpliwości dochodzona przez powoda kwota 150zł – jako koszty windykacji i wezwania. Pozwany nie zakwestionował ustaleń Sądu w tej części, a zgromadzony materiał dowodowy (umowa, wezwanie, protokół windykacyjny) potwierdzają że strony w §10.3 przewidziały kwoty 50 zł za wezwanie, a 100 zł za czynności windykacyjne i czynności te zostały przeprowadzone.

Od wydania przez Sąd Rejonowy zaskarżonego wyroku nastąpiła zmiana okoliczności, pozwany wpłacił bowiem powodowi do dnia zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie kwotę 900 zł.

Mimo przyznania tej okoliczności powód podtrzymał swe roszczenie w pierwotnym zakresie. Jego częściowe zaspokojenie musiało w tych okolicznościach doprowadzić do oddalenia powództwa w odpowiedniej części, a co za tym idzie – uznania powoda za stronę przegrywającą w znacznym zakresie.

Zgodnie z §6.4 umowy, w przypadku zadłużenia przeterminowanego wpłaty zalicza się w następującej kolejności: koszty, odsetki, kapitał. Odsetki należą się od należności przeterminowanej w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP(§6 ust.2 umowy). Wynosiły i wynoszą one w ocenianym okresie 10% w skali roku.

Dokonane przez pozwanego po wyroku wpłaty zaliczono w następujący sposób:

- 150 zł uiszczono w dniu 4.04.2018r. - na koszty windykacji i wezwania;
- 150 zł uiszczono 25.04.2018r. – na odsetki od kwoty 747 zł za okres od 3.11.2015r. do 25.04.2018r.(całość odsetek za ten okres dała kwotę 185,22 zł);
- 150 zł uiszczono 04.06.2018r. – 43,41 zł na odsetki (reszta z wyliczonej wyżej kwoty tj.35,22 zł + 8,19 zł od kwoty 747 zł za okres od 26.04.2018r. do 4.06.18r.) oraz 106,59 zł na kapitał;
- 150 zł uiszczono 24.07.2018r.- 8,77zł na odsetki (od kwoty 640,41 zł za okres od 5.06.18r. do 24.07.18r.) oraz 141,23 zł na kapitał;
- 150 zł uiszczono 24.08.2018r. – 4,24 zł na odsetki(od kwoty 499,18 zł za okres od 25. 07.18r. do 24.08.18r.)oraz 145,76 zł na kapitał;
- 150 zł uiszczono 23.11.18r. – 8,81 zł na odsetki(od kwoty 353,42 zł za okres od 25.08.18r. do 23.11.18r.) oraz 141,19zł na kapitał.

Po odliczeniu wskazanych wpłat pozostaje zatem należność w kwocie 212,23 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP za okres od 24.11.2018r. Taka zatem kwota pozostała do zapłaty.

Z opisanych przyczyn zaskarżony wyrok zmieniono – na podstawie art. 386§1kpc.

Konsekwencją oddalenia powództwa w 80% jest uznanie, że powód przegrał w postępowaniu w tej części- stosownie do art. 100 kpc zasądzono na rzecz powoda od pozwanego jedynie 20% kosztów poniesionych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym tj. 63,40 zł.

Dalej idąca apelacja z przyczyn wymienionych w treści uzasadnienia nie zasługiwała na uwzględnienie – i na podstawie art. 385 kpc została uwzględniona.

Nie mogło być przedmiotem rozpoznania żądanie pozwanego zwrotu wpłaconych pozwanemu kwot zawarte w apelacji. Zgodnie z art. 383 kpc w postępowaniu apelacyjnym nie można występować z nowymi roszczeniami. Zatem Sąd odwoławczy nie mógł o tym żądaniu rozstrzygać.

Odnosnie kosztów postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy zważył, że powód poniósł je w wysokości 30 zł (należna opłata od apelacji), zaś pozwany – w wysokości 135zł (wynagrodzenie pełnomocnika (na podstawie §10 ust.1 pkt 1 w zw. z §2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r(t. jedn. Dz. U. z 2018 poz.265). Z wyliczenia uwzględniające wygraną pozwanego w 80% wynika, że pozwany byłby zobowiązany zwrócić powodowi 3 zł. w tych okolicznościach Sąd Okręgowy zdecydował się na zastosowanie wynikającej z art. 100 kpc w zw. z art. 391§1kpc możliwości wzajemnego zniesienia kosztów postępowania odwoławczego. Do Sądu Rejonowego należy dokonanie zwrotu pozwanemu nadpłaconej opłaty ad apelacji(uiścił 50 zł).

Z tych powodów orzeczono jak w sentencji.

SSO Gabriela Sobczyk